

tett szóbeli vallomása szerint is — csak a Napkeletesek társaságában, mintegy a maga-fajtájabeliek között frissült fel valamennyire. Egyetlen egyszer láttam ezek közt is *túláradóbban* boldognak, akkor, mikor a fennkölt lelkű nagyasszony: Pócsy Györgyné ellenállhatatlan szíves és sürgető meghívására egy irodalmi estélyre mentünk le Kecskemétre s ott meleg, lelkes, röviden: színmagyar vendégszeretben részesültünk. Elsőrangú szereplőket sikerült erre az útra megszerveznem: az akkor pályáját kezdő, de máris kedvelt és szép magyar beszédű Dallos Sándort, a szellemes és finom érzékű kritikust: Rédey Tivadart, a népszerűségük csúcspontján álló két költőt: Áprily Lajost és Reményik Sándort. Az est sikeréről csak annyit, hogy Tormay Cecile büszke és boldog volt. Mély lélegzetet vehetett az őt környező irodalom levegőjében, a város művelt, úri társadalmának tüntető szeretetében s legkedvesebb gyermekének: a Napkeletnek hódító diadalában.

Fájdalom az ünnep után hosszú évekig hétköznapok következtek, mert ily irodalmi kirándulásokra sem futotta az ideje. A történeti regény műzsája is csak várt, várt, mindegyre várt reá az ihlető magányban. De mily messze volt tőle e magány! Meleg művészi otthona volt s még ezt is ritkán élvezhette egyedül. Aranytolla volt s mások dolgozatait javította vele. — A mesék tündérei közül az egyik a költészet adományát, a másik a fajszeretet és szervező képesség mellé a szónoklat művészetét tette bölcsőjébe ajándékol. Ezek az erények azonban külön utakon törekedtek érvényesülésre s Tormay Cecile hol az egyik, hol a másik útra hajszolta többirányú képessége. Művei számát tekintve mennyivel «tehetségesebb» lett volna, ha kevésbbé tehetséges! Ha csak író, vagy csak a közélet embere! A többféle gazdag örökség tragikus viaskodásának színjátékát nyolc évig szemléltem tehetetlenül s a nagy író-nőhöz fűződő élményeimnek ez az egyetlen fájdalmas emléke.

Ha a dús örökség Tormay Cecile életének nyugalmát elvette, vigaszunk lehet, hogy több helyen is maradandóan fog ragyogni neve a nemzet emlékkönyvében.

Keményfy János.

IRÁNYÍTÁSA SZÜLETETT EGYÉNISÉG VOLT.

Tormay Cecile értékes kvalitásai közül közelebről és legtöbbször láttam: a szerkesztőt. Elhivatott szerkesztő volt, akinek ítélete és ténykedése előtt minden munkatársa meghajolt. Irányításra és szervezésre született egyéniség. Lapvezér, aki folyóiratának minden szavát ismerte, aki mindig velünk együtt dolgozott s nagyszerű előrelátással építgette, formálta azokat a lap-számokat, amelyeket mi meg fogunk írni. Mindenkiből ki tudta bányászni tehetsége legjavát. Ez a legértékesebb szerkesztői tulajdonság. Többször olyan irodalmi területre vitte át munkatársait, amelyen — azt hittük — járni sem tudunk. Folyton ösztönzött, buzdított, lelkesített, elismert és dicsért, de kemény, sőt hajlíthatatlan is tudott lenni. Minden ő volt a lapnál s mi ebből csak annyit éreztünk, hogy segítők, társunk, szellemi testvérünk.

Meghívásra kerültem a Napkelet gárdájába, 1925-ben. Addig személyesen nem találkoztunk. Első kéziratom beadása után néhány napra meghívást kaptam Tormay Ceciletől. A lakásán fogadott, környezetében néhány munkatársa, kik közül Brisits Frigyesre, Galamb Sándorra és boldogult Dóczy Jenőre emlékszem. Dóczyt kivéve akkor még nekem személyükben mind idegenek. Beszélgetésünk során egyszer csak elővette a nagy írónő, a szerkesztő, az én kéziratomat s részleteket olvasott fel belőle. Elég kényelmetlenül éreztem

magam. Mi lesz ebből? Szokatlan módon és nem várt dicséretet kaptam, mert Tormay Cecile ezzel a megjegyzéssel tette le kezéből a kéziratomat :

— Lássák, lehet írni zenéről tisztult magyarsággal is . . .

Azt tartom, hogy Tormay Cecile elismerése olyan kivételes érték, amellyel dicsekedni szabad.

Ha valaki hosszú időn át ír, sokféle tiszteletdíjat kap, de a legkevesebbszer — sokat. Én egyszer Tormay Cecile-től a legnagyobb honoráriumot kaptam. Egyazon cikkemért («Haydn nyomában», Napkelet, IV. évf. 2. sz.) kétszer küldetett nekem írói tiszteletdíjat, de nem tévedésből, mert amikor a szokásos összeget a postás másodszer hozta, levél is jött, hogy dolgozatom a folyóirat irányának, szellemének és mértékének egyik beszédes példája. Elismerésül Tormay Cecile ezt a módot választotta.

A Beethoven-centennárium körüli időben ismeretlen Beethoven-levelek kerültek a kezembe. Természetes, hogy ilyen kitüntetető szerkesztői bánásmód mellett első közlésre a Napkelet-nek adtam át (III. évf. 5. sz.). Kegyelettel őrzöm cikkemnek azt a levonatát, melyet a szerkesztő a nyomdából küldetett el nekem azza, hogy egyetlen szót javítsak rajta. Tormay Cecile rendkívül logikus, gyöngybetűi a levonaton, ceruzával : «Nagyon becses és szép ! Őszintén köszönöm, hogy a Napkeletnek hozta el ezt az ajándékot».

* * *

Mikor lesz újra ilyen magyar szerkesztő? . . .

Papp Viktor.

AZ ÉGI KÖRBEN...

Tormay Cecile emlékének.

*Az égi körben bánkódnak a bolygók,
Mert porból vannak, meghasad a kristály,
A csillagok s a csorba föld hasonlók,
És bánatunk az üstökösnek is fáj.*

*A fára néz a fű, a föld a napra,
S a csillagok megismerik az Istent,
Mert ez a rend és Három Ujja tartja
Az égi csóvát és a létet is lent.*

*S ha mint a szívünk, megszakad a csillag,
Utolsó lángja örök egekig csap,
A mennybe röppen, rajta nem marad por.*

*Az Alkotóhoz megy az alkonyatból,
És nem látjuk, de műveinkre még lát,
Az éj sötétebb s a mi szívünk némább.*

Horváth Béla.